

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1980/77

Karar Sayısı:1981/13

Karar Günü:26/2/1981

Resmi Gazete tarih/sayı:25.4.1981/17321

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ula Sulh Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: 22/3/1950 günlü, 5617 sayılı Hayvan Hırsızlığının Men'i Hakkında Kanun'un 13. ve 18. maddelerinin, Anayasa'nın Başlangıçtaki ilkelerine, demokratik hukuk devleti anlayışını içeren 2., yasalar önünde eşitlik ilkesini getiren 12. maddelerine aykırı olduğu ve iptali istemidir.

I - OLAY :

Büyükbaş hayvan hırsızlığından sanık dört kişi hakkında Türk Ceza Yasası'nın 491. maddenin ilk ve son fıkraları ve 5617 sayılı Yasanın 13. maddesi hükümleri uyarınca açılan kamu davasının duruşması sırasında, sanıklarca, 5617 sayılı Yasanın 33. ve 18. maddelerinin Anayasaya aykırılığı ileri sürülmüştür. Bu savı ciddi bulan mahkeme, itiraza konu edilen hükümlerin iptalleri için Anayasa'nın değişik 151. maddesine dayanarak Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III - METİNLER :

1 - Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen 22/3/1950 günlü, 5617 sayılı Hayvan Hırsızlığının Men'i Hakkında Kanun'un 13. ve 18. maddeleri şöyledir :

" Madde 13 - Büyükbaş hayvanları çalanlar, bu suçlara iştirak edenler veya bu suçun irtikâbına iştirak etmeksizin çalınan bu gibi hayvanları bilerek kabul edenler, saklıyanlar, satın alanlar veya her ne suretle olursa olsun kabul etmek, saklamak veya satmak hususlarında tavassut eyleyenler hakkında Türk Ceza Kanunu'na göre tayin edilecek cezalar üç kat olarak hükmolunur.

Büyükbaş hayvan hırsızlığı faileri hakkında Türk Ceza Kanunu'nün 522 nci maddesi hükümleri uygulanmaz. Gerektiği takdirde bu kabil hükümlülerin cezalarının başka bir mahal cezaevinde ceptirilmesine de hükmolunabilir."

" Madde 18 - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve ilânı hususunda 1322 sayılı Kanunun 11 inci maddesi uygulanır."

2 - Dayanılan Anayasa kuralları : " Başlangıç

Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasa ve Hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimi'ni yapan Türk Milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak Millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve;

(Yurtta Sulh, Cihanda Sulh) ilkesinin, Millî Mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan hak ve hürriyetlerini, Millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasa'yı kabul ve ilân ve Onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete âşik evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet eder."

" Madde 2 - Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir."

" Madde 12 - Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

IV - İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca Şevket Müftügil, Ahmet H. Boyacıoğlu, Ahmet Salih Çebi, Muammer Yazar, Ahmet Zeyneloğlu, Hakkı Müderrisoğlu, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Nahit Saçlıoğlu, Hüseyin Karamüstantıkoğlu, Kenan Terzioğlu, Orhan Onar, Necdet Darıcıoğlu, İhsan N. Tanyıldız, Yılmaz Aliefendioğlu ve Yekta Güngör Özden'in katılmalarıyla 29/1/1981 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığına ve işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, başvurma kararı ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen yasa hükümleri ve dayanak olarak gösterilen Anayasa kuralları, bunlarla ilgili yasama belgeleri ve konu ile ilişkili öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A - İtirazcı mahkeme, mala karşı işlenen suçlar arasında hiç bir haklı dayanak olmaksızın ayırım yapılmasını ve özel bir yasa ile cezanın ağırlaştırılmasını Anayasa'nın 12. maddesine aykırı bulmakta ve suçla ceza arasındaki oransızlığın Anayasa' nın Başlangıcı ile 2. maddesine aykırılığı oluşturduğunu öne sürmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında, söz gelimi 2/11/1965 günlü, 1965/30-58 sayılı kararda değinildiği gibi (Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Sayı: 3, Sayfa: 279) büyükbaş hayvan hırsızlığının, ülkenin güvenliğine ve ekonomik yapısına ters etkiler yapması nedeniyle bu tür suçların önlenmesi için, kimi önlemlerin alınması ve yaptırımların etkinleştirilmesi zorunluğu duyulmuştur. 6 Nisan 1329 günlü Hayvan Hırsızlığının Men'i Hakkında Muvakkat Kanun bunun ilk örneğini oluşturmaktadır. Sözü edilen bu önlemin yetersiz kalması karşısında da ceza yaptırımlarının daha etkili duruma getirilmesi düşünülmüş, böylece 5617 sayılı Yasa kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur. Öteki etkenler gözönüne alınmasa bile bu gün dünyanın içine düştüğü ekonomik bunalım, ülkemizi daha yakından etkilemiş, protein açısından büyük bir potansiyeli oluşturan memleketimizdeki büyükbaş hayvan varlığının, yalnızca kişisel biçimde işlenen suçlar açısından değil, bunun yanında ve daha önemlisi büyükbaş hayvanların kimi komşu ülkelere topluca kaçırılmak suretiyle işlenen hayvan hırsızlığı suçlarını ve bunların önlenmesi çarelerini ön plâna çıkarmıştır.

Ülkenin topyekûn varlığını ilgilendiren bu kadar önemli konularda, 1950 yıllarında alınan yasal önlemlerin güncelliğini koruduğu hatta bu günlerde daha da büyük önem taşıdığı bilinen bir gerçektir. Ülkemizde nüfusun hızla artmasına karşın, besin kaynaklarının o ölçüde bir artma gösterememesi, hayvan varlıkları yönünden tam tersine bir azalma olgusunun görülmesi, alınan yasal önlem ve yaptırımların günümüzde dahi haklı nedene dayandığını kabul etmek için yeterlidir.

Bu nedenlerle, eylemle suç arasında oransızlık olduğu, eşitlik ilkesinin bozulduğu ve Anayasa'nın Başlangıç ve 2. maddesine aykırılığın olduğu yolunda itirazcı mahkemece öne sürülen savlar yerinde görülmemiştir.

B - İtiraz yoluna başvuran mahkeme, sözü edilen yasanın 18. maddesinin de Anayasa'ya aykırılığını öne sürmekte ve ilân yapılan yerlerle ilân yapılmayan yerlerde yasanın değişik biçimde uygulanması nedeniyle eşitsizliğin doğacağını, bunun da Anayasa'nın 12. maddesine aykırı olacağını ileri sürmektedir.

İtiraz konusu 18. madde, mahkemelerce, Anayasa'ya aykırılık savıyla değişik tarihlerde Anayasa Mahkemesi'ne getirilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararlarının incelenmesinde, Anayasa'ya aykırılık savlarına ilişkin görüşmelerde iki önemli nokta üzerinde durulduğu ve konuya bu açılardan yaklaşıldığı görülmektedir.

Kural olarak, Anayasa Mahkemesi'nin, gerek iptal davası gerek itiraz yolu ile önüne getirilerek iptali istenen yasa hükümlerini, kendi hukuksal görüşü ve anlayışı açısından incelemesi ve o hükmü anlam içinde Anayasa'ya uygunluk denetiminden geçirmesi gerekir. Bu yöne, Anayasa Mahkemesi'nin bir çok kararında değinilmiştir. Yasa kuralının, kararlarda yer alan bu görüşler açısından Anayasa'ya aykırı bir yönü olup olmadığının ayrı ayrı araştırılıp incelenmesinde yarar görülmüştür.

1 - Anayasa Mahkemesi'ndeki kararlara konu olan görüşlerden birincisi şöyle özetlenebilir:

23 Mayıs 1928 günlü, 1322 sayılı Yasanın " Resmî Gazete ile neşri mecburî mevat, kanunların ve nizamnamelerin meriyet tarihi" başlıklı birinci kısmında (Madde 3) kanun ve tüzükler için öngörülen yürürlük koşulu, kural olarak, yalnızca Resmî Gazete'de yayımlama zorunluğunun yerine getirilmesinden ibarettir. Bu kanunun 3. ve 4. maddeleri hükümlerine göre, kanunlar ve tüzükler, metinlerinde, başka bir hüküm bulunmadıkça, Resmî Gazete ile yayımı izleyen günden hesap edilmek üzere 45. günün bitiminden başlayarak Türkiye'nin her yerinde aynı zamanda yürürlüğe girer. Resmî Gazete'nin bir sayısına sığmayan uzun kanun ve tüzüklerin yayımının en çok beş sayıda bitirilmesi zorunludur ve yürürlüğün hesabında son yayım gününe itibar olunur.

Cezaya, vergiye, askerliğe ve halkı ilgilendiren öteki konulara ilişkin yasa ve tüzüklerin ve benzerlerinin derhal kentlerde ve kasabalarda alışılmış yollarla ve belediyelerce; köylerde muhtarlar aracılığı ile duyurulmasını ve durumun bir tutanak düzenlenmesi yoluyla saptanmasını öngören sözü edilen yasanın 11. maddesi hükmüne de, yasanın " Kanun ve nizamnamelerin tab'ı ve tevzileri" başlıklı ikinci kısmında yer verilmiştir. Yasanın, bu düzenleme biçimiyle sözü edilen hükmü bir yürürlük koşulu saymadığı, kimi önemli konularda yalnızca halkın uyarılması ereğini götüğü açıkça ortadadır. Bir yasanın ne zaman yürürlüğe girdiğini anlamak için o yasanın yürürlük maddesine bakmak gerekir. 5617 sayılı Yasanın 18. maddesine bakıldığında " bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer" hükmünün yer aldığı görülür. Söz konusu maddedeki 1322 sayılı Yasanın 11. maddesinin uygulanacağını belirleyen hükmün ise yürürlük koşulu olma

niteliği ile uzaktan ve yakından bir ilişkisi bulunduğu düşünülemez. 2 - Buna karşı olan görüş de şöylece özetlenebilir :

Anayasa'nın 132. maddesinde yer alan " Hâkimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasa'ya, kanuna, hukuka ve vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler..." biçimindeki ilke karşısında, Anayasa Mahkemesi'nin de, bu Anayasa'ya bağlı olarak çalışmak durumunda olan öteki mahkemelerin verdikleri kararlarda benimsedikleri yasal ya da hukuksal yorumlara yabancı kalması düşünülemez. Çünkü sözü edilen maddedeki (Hukuk) sözcüğünün kapsamına mahkemelerin verdiği kararlarda sürekli olarak benimsenen yorumlar da girer. Ceza Genel Kurulu ve Yargıtay ilgili ceza daireleri, büyükbaş hayvan hırsızlığına ilişkin yasa hükmünün, 1322 sayılı Yasanın 11. maddesi uyarınca halka duyurulmuş olmasını, o yasanın yürürlük koşulu olarak aramakta ve uygulamayı bu yorum çerçevesi içinde sürdürmektedir. Böyle olunca da sözü edilen 18. madde hükmü bu anlayış içinde Anayasa'ya uygunluk denetiminden geçirilmelidir.

Öne sürülen ve kararlarda tartışma konusu yapılan bu görüşlere göre, 18. maddenin Anayasa'ya uygun olup olmadığı durumuna gelince :

a) Birinci görüş açısından iş ele alınırsa, yasa hükmü Resmî Gazete'de yayımlandığı anda herkes için uygulanacak bir nitelik taşıdığından, hukuksal durumları aynı olan kişiler arasında bir eşitsizlik yaratıldığı söz konusu edilemez.

b) İkinci görüş ele alındığından, yasanın özel duyurma koşulu yerine getirilen ve getirilmeyen yerlerde işlenen büyükbaş hayvan hırsızlığından sanık olan kişiler arasında bir ayırım yapılmışçasına bir görünüm ortaya çıkmakta ise de, bu görünüm, Anayasa'nın 12. maddesindeki " yasa karşısında eşitlik" ilkesini tek başına bozmaya veya ona aykırı bir durum oluşturmaya yetmez. Çünkü, Anayasa Mahkemesi'nin konu ile ilgili bütün kararlarında açıklandığı üzere, aynı durumda olan kimseler arasında ayırım yapılması, haklı bir nedene dayanmıyorsa eşitlik ilkesinin çiğnenmiş olduğundan sözedilebilir. Özel duyurma işleminin yapılmaması, yasanın uygulanmaması için haklı bir neden olduğuna göre, bu düşünüş biçimine göre inceleme konusu hükmün eşitlik ilkesine aykırı bir yönü yoktur.

Kaldı ki, bu özel koşulun Anayasa'ya aykırılığını öne sürmesinde sanığın hukuksal bir yararı yoktur. Çünkü, 18. maddede sözü edilen koşulun iptali halinde kanun her yerde yürürlüğe girecek ve sanığa da 13. madde uygulanacaktır. Özet olarak, itiraza konu edilen 22/3/1950 günlü, 5617 sayılı Yasanın 13. ve 18. maddeleri hükümlerinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmadığından itirazın reddine karar verilmelidir.

VI - SONUÇ :

22/7/1950 günlü, 5617 sayılı " Hayvan Hırsızlığının Men'i Hakkında Kanun" un 13. ve 18. maddelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine,

26/2/1981 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Şevket Müftügil

Başkanvekili
Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye
Ahmet Salih Çebi

Esas Sayısı:1980/77
Karar Sayısı:1981/13

Üye
Muammer Yazar

Üye
Ahmet Zeyneloğlu

Üye
Adil Esmer

Üye
Hakkı Müderrisoğlu

Üye
Nihat O. Akçakayalıoğlu

Üye
Nahit Saçlıoğlu

Üye
Hüseyin Karamüstantikođlu

Üye
Orhan Onar

Üye
Necdet Darıcıoğlu

Üye
İhsan N. Tanyıldız

Üye
Yılmaz Efendiođlu

Üye
Yekta Güngör Özden